HET VRAAGSTUK VAN DE DELGING DER OORLOGS- OF CRISISCHULDEN.

Het vraagstuk, hoe na het herstel van den vrede te handelen zij ten opzichte der Staatsschuld, aangegaan in de staten, welke in den oorlog betrokken waren ter bestrijding der oorlogskosten, en ook in de neutraal gebleven staten ter bestrijding der aldaar door den oorlog veroorzaakte buitengewone uitgaven; dit vraagstuk is zeker een der belangrijkste, welke na afloop van den oorlog op te lossen zullen zijn.

Men zal zich herinneren hoe ten onzent, reeds bij gelegenheid der eerste crisisleening, er van enkele zijden op werd aangedrongen, dat deze onverwijld door eene „Heffing in eens” voorkomen of, indien aangegaan, geamortiseerd mocht worden, aandrang waartegen echter dadelijk van andere zijden krachtig werd opgekomen.

Doch, van hoe geheel andere beteekenis dan de toestand zich destijds liet aanzien, is deze thans geworden. Zoowel in Engeland en Frankrijk als in Duitschland, om van de andere Europeesche oorlogvoerende landen maar niet te gewagen, werd of wordt, zooals het zich thans laat aanzien, de staatsschuld, ter bestrijding der oorlogsuitgaven, vermeerderd met een bedrag, dat aan te nemen is als gelijk staande met meer dan een derde en wellicht de helft van het bedrag waarop, vóór den oorlog, dat van den totalen nationalen rijkdom in de respectieve landen werd begroot. Wat, intusschen, niet wil zeggen dat dientengevolge de nationale rijkdom in die landen nu in die verhouding verminderd is. Wanneer men, wat dit betreft, de rekening wil opmaken, moeten twee zaken niet over het hoofd gezien worden; t.w. ten eerste, dat tegenover de oorlogskosten, door de regeering ten laste der gemeenschap bestreden, ook bestaan hebben aanzienlijke particuliere oorlogswinsten, en in zooverre er wel heeft plaats gevonden wijziging, in de verdeeling van den volksrijkdom doch geen vermindering; ten tweede, dat juist in de genoemde landen, zij het in verschillende mate, de oorlogsschulden zijn aangegaan in een in waarde gedaalde munteenheid, ter-

wijl de bedoelde begrotingen van den nationalen rijkdom plaats vonden toen de valutas dier landen nog de oude waarde hadden.

Bijgevoegd dient evenwel ook te worden, dat de verliezen, in de oorlogvoerende landen veroorzaakt, zich niet bepaald hebben tot die, ter bestrijding waarvan de regeering dadelijk had op te komen. Daargelaten nog de verwoestingen aangericht in de streken, welke door vijandelijke legers bezet werden, zijn overal groote verliezen geleden doordat, onder den drang der tijdsomstandigheden, het gewone onderhoud van fabrieksgebouwen en andere nijverheids-inrichtingen en wat dies meer zij achterwege gelaten moest worden, of wel fabrieken, vroeger bestemd tot nuttige voortbrenging, veranderd werden in werkplaatsen ter vervaardiging van amunitie, en in het algemeen handel en nijverheid zeer belemmerd werden, de gewone voortbrenging des lands zeer gekortwiekt werd. Voorts moeten ook de persoonlijke arbeidskrachten in de oorlogvoerende landen zwaar geleden hebben, en dit niet alleen door het verlies der gesneuvelden en gewonden, maar ook nog door de gevolgen van overwerk en buitengewone inspanning van hen, die aan den productieven arbeid deel konden blijven nemen, en van hen die in de amunitie werkplaatsen bezig werden gehouden, alsmede ten gevolge der onvoldoende voeding, waarover zoo algemeen geklaagd is.

En zoo zal, in al de aan den oorlog deel genomen hebbende landen, het eene verarmde bevolking zijn, welke zich geplaatst vindt voor de taak, om de lasten te dragen van de direkte oorlogsschulden.

Wij hier in Nederland — om nu tot ons land terug te keeren — staan, dank zij de neutraliteit welke onze regeering heeft weten te handhaven, tegenover al die landen zeker in eene buitengewoon gunstige positie.

Maar toch, hoe is ook hier, sedert de eerste crisisleening van 275 millioen, de toestand verandert. Het is niet meer een bedrag van 275 millioen, maar, luid de M. v. T. bij het wetsontwerp tot het aangaan eener nieuwe leening van 350 millioen, een totaalsom van 1645 millioen waarvoor we ons geplaatst zien; of, na aftrek van de buitengewone belastingen (oorlogswinstbelasting 285 millioen, verdedigingsbelastingen 135 millioen en verwachte winst van de Num 75 millioen) nog altijd 1150 millioen.

En hiertegenover staat nu ook wel ten onzent een aanzienlijk bedrag aan oorlogswinsten. Luid genoemde M. v. T. zouden deze thans reeds tot een bedrag van 1150 millioen geconstateerd zijn (wel toevallig juist het-

zelfde bedrag als hierboven voor de crisis-uitgaven genoemd), makende, na aftrek der 30 pCt. oorlogswinstbelasting, netto 805 millioen; doch die winsten zijn slechts door een beperkt aantal particulieren genoten, en wie zal zeggen voor welk bedrag door buitengewone uitgaven verteerd; maar de crisis-uitgaven komen ten laste der geheele bevolking.

Voorts moet de achteruitgang der normale voortbrenging onzes lands, berokkend door de belemmering van handel en nijverheid ook hoogst aanzienlijk zijn, en is daarbij nog gekomen het groote verlies op inkomen en kapitaal van velen, veroorzaakt door de stakingen van rentebetaling en door den aanzienlijken koersachteruitgang van hier zoo veelvuldig gehouden buitenlandsche, vooral Russische staatsfondsen.

Het is daarom dan ook, ten aanzien van ons eigen land, een vraagstuk van overwegend belang, hoe te handelen ten opzichte der vermeerdering der staatsschuld, opdat de last daarvan zoo dragelijk mogelijk worde gemaakt, zooveel mogelijk worde getemperd. En het zal niet overbodig te achten zijn, dit vraagstuk reeds nu te behandelen, daarbij ook raadplegende met wat elders over hetzelfde onderwerp gedacht wordt. Vooral in Engeland en in Duitschland is daarover inderdaad reeds zeer veel geschreven; wel eigenaardig niet in Frankrijk, trouwens het klassieke land der perpetueele staatsschuld. In de Ver. Staten van Amerika is ook het vraagstuk aan de orde, doch daar in eenigszins anderen vorm; daar is de vraag nog deze, of en zoo ja in hoeverre, het geoorloofd en gewenscht geacht mag worden de oorlogskosten te bestrijden, in plaats van door dadelijke belastingheffing, door het aangaan van leeningen. Doch al is daar in den vorm het vraagstuk eenigszins anders dan thans in Europa, in het wezen der zaak komt het toch op hetzelfde neer, en zoo zullen ook de Amerikaansche schrijvers met vrucht geraadpleegd kunnen worden.

De essentieele vraag, waarop het in het debat aankomt, is deze: of het met een goede financieele politiek overeen is te brengen, de regeeringsuitgaven voor den oorlog niet, of althans niet uitsluitend, te brengen ten laste der huidige bevolking, maar ook ten laste der bevolking van volgende jaren, van de toekomst. En indien dit niet strijdt met juiste beginselen van financieele politiek, is dan dit ook gewenscht en nuttig.

Een bijkomende vraag, welke wel eens gesteld wordt, is deze: of het mogelijk zij de bedoelde lasten van den oorlog op de toekomst over te brengen. De redeneering

van hen, die dit betwisten, is de volgende. Wat door de regeering van de bevolking gevraagd wordt is niet het geld dat voor de leeningen wordt opgebracht, maar de goederen en diensten welke met dat geld betaald moeten worden. En die goederen moeten door de huidige bevolking afgestaan, die diensten door haar bewezen worden. Worden dan leeningen gesloten om de huidige bevolking voor de opgebrachte goederen en bewezen diensten schadeloos te stellen, zoo geschiedt niets anders dan dat aan de belastingplichtigen van de toekomst lasten worden opgelegd ten bate der schuldhouders.

Deze redeneering is echter ten eenenmale onjuist. De belasting, die door den toekomstige belastingplichtige zal worden opgebracht voor rentebetaling en aflossing der staatsschuld, is wel een last voor hem, doch geen bate voor den schuldhouder, die de door hem in die schuldbewijzen belegde kapitalen ook op andere wijze rentegevend had kunnen maken en dan daarvan dezelfde voordeelen had genoten. Dan alleen ware de toestand in deze een andere geworden, indien de Staat, in plaats van leeningen aan te gaan, de houders van beschikbare kapitalen daarvan eenvoudig beroofd had, wat echter ten eenenmale onrechtmatig ware geweest en waardoor bovendien, gelijk nader zal blijken, het algemeen belang geenszins gediend ware geworden.

En dat inderdaad de lasten van den oorlog, voor zoover die door regeeringsuitgaven bestreden worden, op de toekomst overgebracht kunnen worden, blijkt duidelijk wanneer men zich voorstelt, dat de leeningen niet in het binnenland worden geplaatst doch in het buitenland, zooals ook inderdaad thans met een deel der Engelsche en Fransche leeningen geschied is. Dan is het klaarblijkelijk dat het niet de huidige bevolking is, die de lasten heeft te dragen waarin door die leeningen wordt voorzien, maar de toekomstige bevolking die de noodige belastingen zal hebben op te brengen om aan den buitenlandschen schuldhouder rente en aflossing te voldoen. En al wordt nu ook de leening niet in het buitenland geplaatst doch in het eigen land, zoo blijft de verhouding tusschen huidige en toekomstige bevolking toch dezelfde. Alleen wijzigt alsdan zich de toestand, wat het algemeen belang betreft, in zooverre, dat ter opnemng der leening het beschikbaar nationaal kapitaal wordt aangesproken of nationaal kapitaal aan andere beleggingen wordt onttrokken.

De vraag, of het met goede beginselen van financieele politiek overeen te brengen is in oorlogs-uitgaven door

leeningen te voorzien, is o.a. uitvoerig en m.i. op zeer juiste wijze, behandeld door den ook ten onzent welbekenden hoogleeraar Edwin R. A. Seligman van Columbia University.¹⁾

Prof. Seligman gaat uit van het volkomen juiste beginsel, dat terwijl in alle gewone stadsuitgaven voorzien moet worden door uit het nationaal inkomen op te brengen belastingen, in den regel niet anders geleend mag worden dan ter bestrijding van productieve uitgaven; productief, hetzij doordat die uitgaven direkte baten in de Schatkist doen vloeien; hetzij doordat de uitgaven de algemeene voortbrenging des lands zoozeer bevorderen, dat in de ter voldoening van rentebetaling en aflossing der leening vereischte verhooging van belastingheffing voorzien kan worden zonder dat dit voor de belastingplichtigen bezwarend is, zonder dat meerdere offers van hen gevergd worden, ja, daardoor zelfs vermoedelijk de last der belastingbetaling verminderd wordt.

Doch indien nu, zooals het geval is wanneer een land in oorlog geraakt, de regeering komt te staan voor buitengewone uitgaven, welke te aanzienlijk zijn om door belastingheffing uit het nationaal inkomen bestreden te worden, en al zijn die uitgaven zeker niet onder de gewone productieve uitgaven te rangschikken²⁾; alsdan blijft aan de regeering wel geen betere uitweg open dan tot de uitgifte van leeningen over te gaan. De regeering toch moet alsdan de beschikking bekomen over kapitaal. Het middel daartoe is, evenals bij dergelijke handeling tusschen particulieren, eene kredietoperatie. Wat geschiedt bij dergelijke operatie tusschen particulieren? Eenvoudig dit, dat de geldgever begint met zeker kapitaal aan den geldnemer af te staan, waartegenover de geldnemer zich verplicht het op een later tijdstip aan den geldgever te restitueeren en voor het tijdelijk genot van het kapitaal een te bedingen bedrag als rente te vergoeden. De geldnemer handelt aldus, indien hij het kapitaal verlangt voor productieve aanwending, omdat hij verwacht zich daardoor grooter voordeel te verzekeren dan de door hem te betalen rentevergoeding; de geldgever om-

¹⁾ Edwin R. A. Seligman. «Loans versus taxes in war finance», in The Annals of the American Academy of Political and Social Science, afl. Januari 1918.

²⁾ In zekere mate, zegt Prof. Seligman, zijn intusschen de oorlogsuitgaven toch ook wel als productieve uitgaven te beschouwen. Namelijk in dezen zin, dat geen Staat een agressieven oorlog zal aangaan, dan om daardoor een positief voordeel te verkrijgen (al kan hij daarbij ook bedrogen uitkomen); of een defensieven oorlog, om daardoor erger nadeel te voorkomen.

dat die rentevergoeding meer bedraagt dan het voordeel dat hij van het kapitaal zou kunnen trekken indien hij er zelf de beschikking over hield. Doch zelfs indien het niet is voor productieve aanwending dat de geldnemer de tijdelijke beschikking over het kapitaal verlangt, doch b.v. ter voldoening eener verplichte betaling, kan de transactie voor hem voordeelig zijn, namelijk omdat de latere aflossing zijner schuld of wel de aflossing in termijnen, ook al moet hij zich daarvoor eene bijkomende vergoeding getroosten, van hem een minder offer vereischt dan de dadelijke betaling in eens.

Welnu, evenzoo als de particuliere geldnemer te werk gaat, handelt de regeering die eene leening aangaat, wanneer het offer, dat zij door dadelijke voldoening der betaling tot welke zij geroepen is haar, zegge aan de bevolking die daarvoor zou moeten opkomen, zwaarder zou wegen dan dat wat zal voortvloeien uit de vertraagde of tragsgewijze te verrichten betaling. Ook wat de te betalen rentevergoeding betreft, is de toestand dezelfde. De Staat toch plaatst zijne leeningen bij hen, die voor den tijdelijken afstand der beschikking over hun kapitaal eene vergoeding verlangen welke minder bedraagt dan het voordeel, dat er voor den belastingplichtige gelegen is in het uitstel der door hem te verrichten betaling.

Het is in overeenstemming met de hier uiteengezette theorie, dat gedurende den tegenwoordigen oorlog de aanzienlijke vermeerdering der staatsschulden heeft plaats gevonden, allereerst in de oorlogvoerende landen zelve, alsook in de neutraal gebleven landen, terwijl ook deze zich door den oorlog voor zeer aanzienlijke geheel buitengewone uitgaven geplaatst zagen. Te ontkennen valt het intusschen niet, dat althans in eenige der oorlogvoerende landen wel wat al te veel tot het aangaan van leeningen in plaats van tot dadelijke verhooging der belastingen is overgegaan; doch dit is een detail-kwestie welke hier buiten behandeling kan blijven.

Maar thans, daar men het einde van den oorlog ziet naderen, wordt allerwege de vraag gesteld, of niet een terugkeer van den gevolgden weg mogelijk zou wezen; of niet er een middel te vinden ware, om zich af te maken van dien voor lange jaren te voorzien zijnde last der rentebetaling en amortisatie der oorlogs- of crisis-leeningen.

Eén middel zou daartoe inderdaad te vinden zijn, t.w. het uitschrijven eener groote kapitaalsbelasting in eens, eener buitengewone heffing zóó groot, dat daardoor de

oorlogsschulden onmiddellijk afgelost konden worden.

Zegge, dit middel kan men zich in abstracto denken; of inderdaad het uitvoerbaar zou wezen, is echter nog de vraag. Veel kapitaal toch is belegd op eene wijze, welke het onmogelijk zou maken het, zoo maar ineens, in beschikbaar kapitaal om te zetten.

Dan, dit bezwaar nog daarlatende, moet gevraagd worden, welk nut, welk voordeel dergelijke handeling nu eigenlijk zou hebben, en daarbij moet gelet worden op de belangen der bevolking als één geheel beschouwd, zegge op die der gemeenschap, en op de individueele belangen der bevolking; belangen, intusschen, welke niet uiteen loopen, maar integendeel samenvallen.

Waarin toch bestaat het algemeene belang in deze? Immers hierin, dat de bres, welke door den oorlog in het nationaal vermogen geschoten is, zoo spoedig mogelijk geheeld worde. Doch nu denke men niet dat het, te dezen opzichte, iets zou baten de staatsschuld te delgen, daartoe het particulier kapitaal aansprekende. Integendeel, ééne zaak in deze staat vast en is voor geen tegenspraak vatbaar; het is dat aan dergelijke schuld-delging geen enkel algemeen voordeel verbonden ware. Zoolang de staatsschuld bestaat, is de algemeene toestand de volgende. Dat de nationale rijkdom des volks bestaat uit een zeker aantal activiteiten, en dat daartegenover staat een algemeene schuld, één groot passief. Delgt men nu dat passief door daartoe een deel van het actief op te offeren, zoo blijft het netto-actief hetzelfde.

Het is hier hetzelfde geval als waarop hier boven gedoeld werd toen ik schreef, dat door dekking der oorlogsuitgaven door kapitaals-heffingen ten laste der bevolking, in plaats van door leeningen, het algemeen belang geenszins gediend ware geworden.

Het verlies, dat het nationaal vermogen ondergaan heeft, moet hersteld, niet door kunstmiddelen verbloed worden. Daartoe staat slechts één weg open: bevordering der voortbrenging en der besparingen.

Zeer juist is dit begrepen door den Engelschen hoogleeraar Pigou¹⁾. Doch bij zijne behandeling der zaak heeft hij, m.i. ten onrechte, schier uitsluitend het oog gevestigd op den moreelen invloed der te nemen maatregelen. Hij acht dat eene heffing in eens een zeer storenden invloed zou uitoefenen op voortbrenging en besparing, want — zegt hij — waarom zal men zich in-

¹⁾ Prof. A. C. Pigou. «A special levy to discharge war debts», *The Economic Journal*, Juni 1918.

spannen om door vermeerderde werkzaamheid zijn inkomen te vermeerderen en door besparing op zijn uitgaven dat inkomen tot kapitaalsvorming te doen strekken, indien kapitaalsheffingen eenmaal zijn goedgekeurd en daardoor een blijvende bedreiging voor den kapitalist vormen. Doch daar staat tegenover — vervolgt hij — dat, blijft de oorlogsschuld bestaan, de inkomstenbelasting zoo hoog zal moeten worden opgedreven, dat het eigenbelang bij krachtsinspanning ter bevordering der voortbrenging genoegzaam vervalt en ook dat der besparing, de vruchten van deze toch weder grootendeels door de inkomstenbelasting verdwijnende. Prof. Pigou ziet uit dat dilemma geen uitkomst en besluit dan ook tot een compromis; delging der oorlogsschuld voor de helft door een kapitaalsheffing, handhaving der schuld voor de andere helft. Wel een bewijs hoe moeilijk het probleem, hoe nijpend de kwestie in de oorlogvoerende landen is. Gelukkig dat wij er zóó slecht niet aan toe zijn.

Bezien wij nu echter het vraagstuk, zocals het zich voor ons stelt, in al zijn bijzonderheden.

En dan stelt zich in de eerste plaats deze vraag: wie zouden door eene heffing in eens getroffen moeten worden?

Natuurlijk de kapitalisten. Want uitsluitend bij hen vindt men de vruchten van vroegeren arbeid, het opgelegde kapitaal, waaruit alleen de voldoening aan dergelijke heffing mogelijk zou wezen.

Maar zou die heffing ook een progressief karakter moeten hebben? Op welke beginselen zou in dit geval de progressie moeten berusten? Het beginsel toch, dat verterings- en inkomstenbelastingen geheven moeten worden in verband met de draagkracht van den belastingplichtige, vindt hier geen toepassing; of het zou zóó geformuleerd moeten worden, dat van wie veel heeft ook veel genomen kan worden.

Doch waarom door dergelijke heffing alleen de kapitalisten te treffen en niet ook hen, die wel geen kapitaal of althans geen groot kapitaal bezitten, doch wel zich in een groot bedrijfs-inkomen mogen verheugen?

De wenschelijkheid, dat door eene heffing in eens niet zij wierden getroffen die hun inkomen danken aan kapitaalsbezit, doch evenzeer diegenen die dit danken aan hun bedrijf, hun persoonlijke werkzaamheid, wordt, althans in Engeland, door de meeste voorstanders der heffing in eens volkomen erkend. En het betreft in deze ook niet alleen een kwestie van rechtvaardigheid, maar

een logisch gevolg van de gronden, waarop het aangaan van leeningen ter bestrijding der oorlogsuitgaven in overeenstemming werd geacht met goede beginselen van financiële politiek. Die gronden toch waren, dat het voeren van den oorlog met de daaraan verbonden uitgaven bevorderlijk was aan de algemeene welvaart des lands, daardoor, op den duur, de algemeene voortbrenging zou gebaat worden. Maar dan moeten de gevolgen ook neerkomen op allen die bij de voortbrenging des lands betrokken zijn, en zeer zeker zijn dit ook, en zelfs allicht in de eerste plaats, zij die hun inkomen trekken uit hun bedrijf.

Doch welke uitweg uit de bedoelde moeilijkheid wordt nu door verschillende Engesche schrijvers, ook door Prof. Pigou, aan de hand gedaan? Deze, dat het uitschrijven eener heffing van het kapitaal gepaard zou moeten gaan met eene speciale en buitengewone inkomsten-belasting wat betreft de bedrijfs-inkomsten, welke buitengewone inkomstenbelasting dan geheven zou moeten worden gedurende een zeker aantal jaren. M.a.w., de heffing in eens, ter ontwijking der verhoogde jaarlijksche belastingen, zou slechts een partieele maatregel zijn, en zou juist niet gelden daar waar zij het noodigst werd geacht; de hoge jaarlijksche belastingen, werd gezegd, zouden een beletsel zijn ter vermeerdering der algemeene voortbrenging, en juist zij die direkt bij het werk der voortbrenging betrokken zijn, zouden niet van verhoogde belasting-betaling ontheven zijn. Een zonderling redmiddel!

Neen, voor de bedoelde moeilijkheid is geen uitweg denkbaar. En reeds dit alleen veroordeelt het stelsel der Heffing in eens.

Doch daartegen bestaan ook nog andere en zelfs nog zwaarwichtiger bezwaren; zwaarwichtiger ook dan den door Prof. Pigou gedachten moreelen invloed.

Bij leeningen wordt het vereischte bedrag opgebracht uit beschikbaar kapitaal, of althans uit gemakkelijk beschikbaar te maken kapitaal.

En dit is zelfs ook dan het geval wanneer het geen vrijwillige leeningen zijn waartoe wordt overgegaan, doch, gelijk ten onzent geschied is, wel niet in naam maar toch in de werkelijkheid, tot gedwongen leeningen; immers zij, die dan genoodzaakt worden in de leening deel te nemen doch daartoe geen beschikbaar kapitaal hebben, kunnen, zij het ook met eenig koersverlies, het verkregen staatsfonds weder verkoopen en daardoor de beschikking over hun kapitaal terug bekomen.

Maar bij eene kapitaalsbelasting wordt het kapitaal opgevorderd hoe ook belegd en in wiens handen ook zich

bevindende. En daardoor worden alsdan de kapitalen, vastgelegd in landbouw-, handels-, scheepvaart- of nijverheids-ondernemingen aan die ondernemingen onttrokken, wat voor haar altijd schadelijk is en zelfs in menig geval doodend zal zijn.

Daardoor gaat men bij kapitaalbelasting dwars tegen het doel in, dat het staatsbeheer zich op financieel gebied moest stellen, t.w. bevordering der nationale voortbrenging, en wordt dan ook door dergelijke belasting zoowel het algemeen belang als dat der daarbij betrokkene particulieren benadeeld.

Bovendien vervalt dan het voordeel dat, als hierboven is uiteengezet, door het gebruik maken van kredietmiddelen voor de belastingplichtigen ontstaat, doordat zij het door hen te brengen offer kunnen verminderen door het voldoen aan die verplichting over een aantal jaren te verspreiden. En over de beteekenis van dat voordeel denke men niet gering. Heeft de belastingplichtige gedurende eenige jaren zich verhoogde belastingbetaling te getroosten, hij zal vermoedelijk trachten, door vermeerderde werkzaamheid of door besparing op zijne uitgaven, hierin te voorzien. Maar wordt hem op eens een deel van zijn kapitaal ontnomen, zoo zal hij allicht voor het groote offer, dat van hem gevorderd zou worden om dat verlies te herstellen, terug deinken. Behoorde hij tot degenen die jaarlijks uit hun inkomen nieuw kapitaal konden vormen, hij zal zich vermoedelijk bij een verminderde nieuwe kapitaalsvorming neerleggen; en behoefde hij zijn geheele kapitaalsinkomen om in zijn dagelijksche behoeften te voorzien, hij zal er zich in schikken zijn levenswijze te verminderen.

De conclusie, waartoe onze beschouwingen leiden, is niet twijfelachtig. Het is de positieve veroordeeling der Heffing in eens, der kapitaalbelasting ter onmiddellijke delging der staatsschuld, ontstaan door onze crisis-uitgaven.

Maar moet dan die schuld voor het oogenblik gehandhaafd worden, een andere vraag is, of het niet gewenscht zal zijn die binnen een zoo kort mogelijk tijdsverloop te amortiseeren, en of niet een periode van veertig jaar, als waarvan laatstelijk door de regeering is gesproken, overdreven lang is te achten.

Verhoogde belastingheffing, ter voorziening in de rentebetaling en geleidelijke amortisatie der crisis-leeningen, is natuurlijk noodig zoolang die leeningen niet geheel afgelost zullen zijn. En die belastingen zullen niet hooger opgevoerd moeten worden dan de voldoening

daaraan uit het nationaal inkomen, met een billijke verdeling dier lasten, zal toelaten. Maar men zie daarbij toch ook niet over het hoofd, dat eene zoo spoedig mogelijke delging der ter bestrijding der buitengewone door den oorlog veroorzaakte uitgaven aangegane schuld een zaak is van algemeen belang. Algemeene inspanning om door vermeerdering van productie en vermindering van consumptie dit doel te bereiken, mag daarom gevorderd worden.

Aan mijne persoonlijke beschouwingen over het behandeld onderwerp, wensch ik nu echter ook nog toe te voegen eene opzettelijke bespreking der argumenten van eenige schrijvers welker meening met de mijne in strijd is, alsmede enkele geheel op zichzelf staande voorstellen ter delging der oorlogsschulden. Daarover een andermaal.

Bovenstaand artikel was reeds in de eerste dagen dezer maand gereed gekomen om in een der eerstvolgende afleveringen van De Economist opgenomen te worden, toen uit de verschijning van het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over het wetsontwerp betreffende de nieuwe leening bleek, dat het daarin behandelde onderwerp nu reeds door eenige leden der Kamer aan de orde is gesteld. En ook buiten de Kamer is sedert hetzelfde geschied.

Aanleiding om aan het geschrevene veel toe te voegen, geeft een en ander mij intusschen niet.

Het standpunt der voorstanders eener Heffing in eens door zware kapitaalsbelasting, is hetzelfde als vroeger. Men zou ontslagen willen zijn van de belastingheffing, welke vereischt zal worden voor rentebetaling en amortisatie der crisis-leeningen, maar men let er niet op dat, wat het algemeen belang betreft, het niet baten zou van die schuld bevrijd te worden, wanneer dit geschieden zou door voor gelijk bedrag afbreuk te doen aan den nationalen rijkdom, aan het volksvermogen, dit als één geheel beschouwd.

Voorts, wat het algemeen belang betreft, blijft, gelijk ook in de afdeelingen der Kamer en door den Minister van Financiën in zijne Memorie van Antwoord werd opgemerkt, het groote bezwaar tegen iedere kapitaalsbelasting altijd dit, dat daardoor ook het kapitaal zou worden aangetast dat thans in handels-, scheepvaart- en nijverheids-ondernemingen van allerlei aard vastgelegd is en daar veelal onmisbaar is, waardoor het niet zou kun-

nen uitblijven, dat dergelijke belasting een hoogst ongunstigen invloed zou uitoefenen op de algemeene voortbrenging.

En ducht men, dat de gedurende een zeker aantal jaren voor rentebetaling en amortisatie der crisis-leeningen vereischte belastingen speciaal nadeelig zouden zijn voor een deel der bevolking, namelijk voor de arbeidersklasse, dit kan en moet voorkomen worden door de regeling der belastingen zelfen.

Ook verder staan de belangen der arbeidersklasse waarlijk niet tegenover die van het algemeen. Deze toch heeft niet minder dan eenig ander deel der bevolking, er belang bij, dat geen kapitaal aan het werk der voortbrenging onttrokken worde.

Ten slotte nog ééne opmerking. De ondernemerswinsten van eenige naamlooze vennootschappen geven hier en daar aanstoot. Men zie daarbij echter niet over het hoofd, dat deze vennootschappen reeds door bijzondere zakelijke belastingen getroffen worden. Meent men dat die winsten in ruimere mate het algemeen ten bate moesten komen, verhooging dezer zakelijke belastingen zou in overweging te nemen zijn. Maar men make het bestaan dier vennootschappen niet onmogelijk. En men vergete daarbij ook niet, dat aan den ondernemingsgeest geen afbreuk moet worden gedaan. Ook dit is een zaak van algemeen belang.

18 November 1918.

G. M. Boissevain.